

ΑΞΙΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ αναφέρονται τα ανθρώπινα δικαιώματα

Στόχοι:

- Να κατανοήσουν οι μαθητές τα διάφορα δικαιώματα που ανταποκρίνονται σε διαφορετικές ανθρώπινες ανάγκες
- Να κατανοήσουν βιωματικά πώς συνδέονται μεταξύ τους τα δικαιώματα, καθώς και πώς συνδέονται τα δικαιώματα με την καθημερινότητα ή με τις διαφορετικές συνθήκες διαβίωσης άλλων λαών
- Να γνωρίσουν την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την αξία της

Διάρκεια: 1,5 - 2 ώρες

Προτεινόμενες τάξεις: Α' - Γ' Γυμνασίου

Τι χρειαζόμαστε: Πίνακα, μαρκαδόρους, αντίγραφα της **ΟΔΔΑ**, τρεις κόλλες Α4, στις οποίες έχουμε γράψει αντίστοιχα με μεγάλα γράμματα: «... σε κάνει να αισθάνεσαι ασφάλεια», «...έχεις αυτό που χρειάζεσαι», «...σου επιτρέπει να συμμετέχεις ενεργά», μεγάλα κομμάτια χαρτί ή χαρτοπίνακα, όπου έχουμε κατηγοριοποιήσει σε ομάδες τα ανθρώπινα δικαιώματα (βλ. βήμα 3).

Πηγή: *ABC: Teaching Human Rights, Practical activities for primary and secondary schools*²⁶, Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (www.ohchr.org), & *Making rights a reality*, Διεθνής Αμνηστία (προσαρμογή)

Θέματα: Ελευθερία, σεβασμός, ισότητα (και όποια άλλα επιλέξουμε να εισαγάγουμε)

Περιγραφή:

1ο Μέρος: Εισαγωγή στην έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

1. Με την τεχνική του καταιγισμού ιδεών ρωτάμε τους μαθητές, τι καταλαβαίνουν όταν ακούν τον όρο «ανθρώπινα δικαιώματα». Καταγράφουμε στον πίνακα τις απαντήσεις τους.
2. Επισημαίνουμε σημεία-κλειδιά, όπως:
 - Όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαιώματα, τα οποία πρέπει να απολαμβάνουν ανεξάρτητα από το χρώμα του δέρματός τους, την εθνικότητά τους, τη θρησκεία ή τη σεξουαλική τους ταυτότητα.
 - Τα ανθρώπινα δικαιώματα ανήκουν στην ίδια τη φύση του ανθρώπου, δεν μπορούν ούτε

26. Μετάφραση και επιμέλεια ελληνικής έκδοσης «ΑΒΓ-Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Σχολείο, Πρακτικές Δραστηριότητες για Σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης»: Πράσινο Ινστιτούτο, 2013.

να αγοραστούν ούτε να κληροδοτηθούν. Είναι αναφαίρετα, που σημαίνει ότι κανείς δεν μπορεί να τα αφαιρέσει από κανέναν και για κανένα λόγο.

- Οι άνθρωποι έχουν δικαιώματα, ακόμα κι όταν οι ίδιες τους οι χώρες δεν τα αναγνωρίζουν.

3. Παρουσιάζουμε εν συντομία στους μαθητές την **ΟΔΔΑ**, και διαβάζουμε ενδεικτικά κάποια άρθρα συνδέοντάς τα με θεμελιώδεις ανάγκες όλων των ανθρώπων, όπως π.χ.:

- **Ελευθερία λόγου (άρθρο 19):** «Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλον τον κόσμο».
- **Προστασία από διακρίσεις (άρθρο 2, παρ. 1):** «Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμιά απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιοσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση».
- **Προστασία από κακομεταχείριση (άρθρο 5):** «Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική».
- **Ανάπαυση (άρθρο 24):** «Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, σε ελεύθερο χρόνο, και ιδιαίτερα, σε λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας και σε περιοδικές άδειες με πλήρεις αποδοχές».

2ο Μέρος: Μαθαίνοντας άρθρα από την Οικουμενική Διακήρυξη

1. Ζητάμε από τους μαθητές να περπατήσουν ελεύθερα στο χώρο. Κάποια στιγμή φωνάζουμε έναν αριθμό (μεταξύ του δύο και του πέντε) και τους ζητάμε να δημιουργήσουν ομάδες από τον αντίστοιχο αριθμό ατόμων.
2. Στη συνέχεια φωνάζουμε μια λέξη/έννοια που να σχετίζεται με την Οικουμενική Διακήρυξη και ζητάμε από τις ομάδες να συζητήσουν τι σημαίνει για τον κάθε μαθητή ξεχωριστά αυτή η έννοια.
3. Αφού ολοκληρώσουν οι ομάδες τη σύντομη συζήτηση, μπορούμε να διαβάσουμε το άρθρο της ΟΔΔΑ που συνδέεται με αυτήν την έννοια. Πιθανές λέξεις/έννοιες:
 - Ελευθερία (άρθρο 3)
 - Ισότητα (άρθρα 1 & 2)
 - Πίστη (άρθρο 18)

- Πολιτισμός (άρθρο 27)
- Ζωή (άρθρο 3)
- Ιδιωτικότητα (άρθρο 12)
- Εκπαίδευση (άρθρο 26)
- Έκφραση απόψεων (άρθρο 19)
- Ψυχαγωγία (άρθρο 24)
- Υγεία (άρθρο 22)

3ο Μέρος: Κατηγοριοποίηση των δικαιωμάτων

1. Χωρίζουμε το χώρο σε τρία μέρη και βάζουμε σε καθένα από αυτά μία από τις ταμπέλες:

«...σε κάνει να αισθάνεσαι ασφάλεια»

«...έχεις αυτό που χρειάζεσαι»

«...σου επιτρέπει να συμμετέχεις ενεργά»

2. Διαβάζουμε κάποιο άρθρο από την ΟΔΔΑ. Τα παιδιά πρέπει να τρέξουν στην αντίστοιχη γωνιά του χώρου, η οποία σχετίζεται με το συγκεκριμένο δικαίωμα. Επαναλαμβάνουμε όσες φορές χρειαστεί.
3. Τονίζουμε το γεγονός ότι δεν υπήρξαν απόλυτες κινήσεις και απόψεις και πως υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι για να κατηγοριοποιήσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο πιο κοινά αποδεκτός είναι ο διαχωρισμός τους σε τρεις κατηγορίες (έχουμε αναγράψει τα παρακάτω σε κάποιον χαρτοπίνακα):
 - **Ατομικά και πολιτικά δικαιώματα:** Σχετίζονται με την ελευθερία και περιλαμβάνουν τα δικαιώματα ζωής, ελευθερίας και ασφάλειας του ατόμου, ελευθερίας από βασανιστήρια και δουλεία, συμμετοχής στα κοινά, ελευθερίας της άποψης, έκφρασης, σκέψης, συνείδησης και πίστης, κ.λπ.
 - **Οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα:** Σχετίζονται με τις συνθήκες υπό τις οποίες οι άνθρωποι μπορούν να ικανοποιούν τις ανάγκες τους και περιλαμβάνουν δικαιώματα γύρω από την εργασία, την εκπαίδευση, την αξιοπρεπή διαβίωση, την τροφή, τη στέγη και την υγειονομική περίθαλψη.
 - **Οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δικαιώματα:** Περιλαμβάνουν δικαιώματα ζωής σε ένα περιβάλλον που είναι καθαρό και προστατευμένο, καθώς και δικαιώματα για πολιτισμική, πολιτική και οικονομική ανάπτυξη.

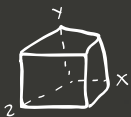
4. Επισημαίνουμε πως όλες οι ομάδες δικαιωμάτων, όπως κι αν κατηγοριοποιηθούν, είναι εξίσου σημαντικές ως μέρη ενός συνόλου, αφού εάν απειληθεί ένα από αυτά, απειλούνται όλα.

Ανασκόπηση και αξιολόγηση

Συζητάμε με την τάξη διάφορες παραμέτρους που προέκυψαν από τη δραστηριότητά μας μέχρι τώρα. Πιθανές ερωτήσεις μπορεί να είναι οι εξής:

- Είμαστε όλοι ίσοι απέναντι στο νόμο στην κοινωνία μας ή κάποιοι αντιμετωπίζονται διαφορετικά;
- Ποιοι παράγοντες μπορούν να προσδώσουν σε κάποιους προνομιακή αντιμετώπιση έναντι κάποιων άλλων;
- Γιατί η ισότητα απέναντι στο νόμο είναι απαραίτητη για την καλλιέργεια μιας κουλτούρας γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Υπάρχουν κοινωνικές ή άλλες ομάδες, οι οποίες χρειάζονται μια ιδιαίτερη σύμβαση που να κατοχυρώνει τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα δικαιώματά τους; Σκεφτείτε με γνώμονα την τοπική αλλά και την παγκόσμια κοινότητα.
- Η ΟΔΔΑ μιλάει καθαρά υπέρ της ελευθερίας έκφρασης, αλλά ταυτόχρονα αναφέρει ότι η άσκηση των δικαιωμάτων μπορεί να περιορίζεται με σκοπό την αναγνώριση και το σεβασμό των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων. Ποια όρια μπορεί να τεθούν στον τρόπο που εκφράζουμε την άποψή μας και τις σκέψεις μας; Υπάρχουν λέξεις που όταν χρησιμοποιούνται για κορίτσια έχουν θετική χροιά, ενώ αν χρησιμοποιηθούν για αγόρια είναι υποτιμητικές; Το αντίστροφο; Γιατί πιστεύουμε ότι κάποιες λέξεις πληγώνουν περισσότερο από άλλες; Σε ποιες συνθήκες;

Οι ερωτήσεις μπορούν να διαφοροποιηθούν ή να εστιάσουν περισσότερο σε πιο ειδικά ζητήματα που προέκυψαν από τη δραστηριότητα και τα οποία ενδεχομένως θέλουμε να επεξεργαστούμε σε επόμενα βήματα.

Ιδέες για τη συνέχεια

Στην ολομέλεια γράφουμε λέξεις-κλειδιά που μόλις μάθαμε και επεξεργαστήκαμε κατά τη δραστηριότητα. Κάθε μαθητής φτιάχνει μια πρόταση που περιλαμβάνει κάποια από αυτές τις λέξεις. Ζητάμε από κάθε παιδί να αναφέρει ένα δικαίωμα και να δεσμευτεί να διεκδικήσει το δικαίωμα αυτό σήμερα στο σχολείο, το σπίτι ή την κοινότητα.

